

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Austin și alții împotriva Regatului Unit (MC) – 39692/09, 40713/09 și 41008/09
Hotărârea din 15.03.2012

Art. 5 § 1: Lipsire de libertate

Manifestanți pașnici ținuti de poliție în interiorul unui cordon de securitate timp de peste 7 ore: *art. 5 neaplicabil; neîncălcare*

În fapt – La 1 mai 2001, la Londra a avut loc o amplă manifestație împotriva capitalismului și a globalizării. Organizatorii nu au informat poliția despre intențiile lor, iar documentele pe care le distribuiseră anterior conțineau instigări la distrugeri și violență, precum și la participarea la diverse acțiuni de protest în toată Londra. Potrivit informațiilor deținute de poliție, era posibil ca, pe lângă manifestanții pașnici, să mai fie prezente alte 500 până la 1 000 de persoane predispuse la violență și confruntare. În prima parte a după-amiezii, o mulțime numeroasă s-a îndreptat către Oxford Circus, astfel încât, în momentul faptelor în litigiu, circa 3 000 de persoane se adunaseră acolo și alte câteva mii se adunaseră pe străzile adiacente. Pentru a preveni vătămarea persoanelor și daunele materiale, poliția a decis izolarea mulțimii prin crearea unui cordon care bloca toate ieșirile din cartier. Din cauza actelor de violență pe care le săvârșeau sau le puteau săvârși persoanele aflate în interiorul și exteriorul cordonului, precum și din cauza politicii constând în percheziționarea și stabilirea identității persoanelor care se aflau în interiorul cordonului și erau bănuite că ar fi turbulente, numeroși manifestanți pașnici precum și trecători, printre care și reclamantii, au fost reținuți timp de mai multe ore.

În urma acestor evenimente, prima reclamantă a sesizat *High Court* printr-o acțiune-pilot, solicitând daune-interese pentru lipsirea de libertate în mod ilegal și încălcarea drepturilor sale garantate de Convenție. Pretențiile sale au fost respinse, iar soluția pronunțată în primă instanță a fost confirmată în apel. Printr-o hotărâre unanimă*, Camera Lorzilor a concluzionat că nu existase lipsire de libertate în sensul art. 5 din Convenție, dat fiind că intenția poliției fusese protejarea manifestanților și a bunurilor împotriva actelor de violență, iar cordonul nu a fost menținut decât în timpul necesar atingerii acestui scop. Pentru înalta instanță, scopul măsurii de izolare sau restrângere a libertății de mișcare și intențiile celor care au decis să o impună constituiau factori de luat în considerare pentru a stabili dacă existase o lipsire de libertate. Aceasta a mai concluzionat că măsurile de control al mulțimii care erau proporționale și luate cu bună-credință în interesul societății nu încălcau drepturile garantate prin art. 5 persoanelor a căror libertate de mișcare a fost restrânsă.

În drept – Art. 5 § 1: Este pentru prima oară când Curtea are de examinat aplicarea Convenției cu privire la tehnica „*kettling*”, care constă în reținerea de către poliție a unui grup de persoane din motive de ordin public. Următoarele principii generale prezintă o relevanță deosebită în acest sens.

a) Poliția trebuie să beneficieze de o anumită marjă de apreciere la adoptarea unor decizii operaționale. Art. 5 nu poate fi interpretat astfel încât să împiedice poliția să-și îndeplinească

sarcinile de menținere a ordinii și de protecție a publicului, cu condiția respectării principiului care stă la baza art. 5, și anume protecția persoanei împotriva arbitrarului.

b) Art. 5 § 1 nu se referă la simplele restrângeri ale libertății de circulație, care se supun prevederilor art. 2 din Protocolul nr. 4 (pe care Regatul Unit nu l-a ratificat). Pentru a stabili dacă o persoană este „lipsită de libertatea sa” în sensul art. 5, este necesar să se pornească de la situația concretă a acesteia și să se țină seama de o serie de criterii, precum tipul, durata, efectele și modalitățile de executare a măsurii în cauză. Între lipsirea de libertate și restrângerea libertății nu există decât o diferență de grad sau de intensitate, nu de natură sau de esență.

c) Scopul măsurii în cauză nu este un factor de luat în considerare pentru a stabili dacă a avut loc o lipsire de libertate (chiar dacă acesta poate fi relevant pentru etapa ulterioară, care constă în a examina dacă lipsirea de libertate se justifică în raport cu una dintre literele de la art. 5 § 1).

d) În schimb, contextul în care se încadrează măsura reprezintă un factor important. Publicul este în general nevoit să accepte restrângeri temporare ale libertății de mișcare în anumite contexte, de exemplu în transportul public, la deplasările pe autostradă sau cu ocazia unui meci de fotbal. Cu condiția ca acestea să fie rezultatul inevitabil al unor circumstanțe ce scapă de sub controlul autorităților, să fie necesare pentru prevenirea unui risc real de atingeri grave aduse persoanelor sau bunurilor și să fie limitate la minimul necesar în acest sens, niște restricții aplicate libertății atât de comune nu pot fi considerate pe bună dreptate „lipsiri de libertate” în sensul art. 5 § 1.

Referitor la circumstanțele cauzei, Curtea reține că, la finalul unui proces de trei săptămâni, în cursul căruia a examinat un considerabil număr de mijloace de probă, instanța de prim grad a hotărât că, potrivit poliției, manifestația trebuia să atragă un „nucleu dur” de 500 până la 1 000 de manifestanți violenți în Oxford Circus în jurul orei 16 și exista un risc real de vătămări corporale grave, chiar de deces, și atingeri aduse bunurilor dacă mulțimea nu era controlată în mod eficient. Agenții de poliție au fost surprinși să constate că peste 1 500 de persoane se îndreptau deja către acel loc cu 2 ore mai devreme; aceștia au decis că, pentru a preveni violențele și riscul de vătămări corporale și daune materiale, era necesară formarea unui cordon integral. Începând cu orele 14:20, când s-a creat acest cordon integral, nimeni din interiorul lui nu a mai avut posibilitatea să plece fără autorizație. Era suficient spațiu în interiorul cordonului pentru ca persoanele să se poată deplasa și nu au fost înghesuiri. Cu toate acestea, condițiile nu erau confortabile deoarece persoanele încercuite nu se puteau adăposti nicăieri, nu aveau apă sau hrană și nu aveau acces la toalete. După-amiaza și seara, poliția a încercat de mai multe ori să înceapă procesul de eliberare colectivă, dar comportamentul violent și puțin cooperant al unei minorități importante din interiorul cordonului precum și din împrejur au făcut-o să amâne operațiunea de fiecare dată; în consecință, procesul de dispersare nu a fost complet terminat decât la orele 21:30. Totuși, aproximativ 400 de persoane care, în mod vizibil, nu aveau nimic de-a face cu manifestația sau erau supuse consecințelor grave ale izolării lor au fost autorizate să plece.

În baza acestor constatări, Curtea consideră că natura coercitivă a măsurii de izolare în interiorul cordonului, durata și efectele ei asupra reclamantilor, în special disconfortul fizic pe care l-a cauzat și punerea acestora în imposibilitatea de a părăsi Oxford Circus sunt factori care pledează în favoarea constatării lipșirii de libertate. Totuși, Curtea trebuie să ia în considerare și „tipul” și „modalitățile de executare” a măsurii respective, contextul în care se înscria aceasta având propria sa importanță.

Măsura a fost impusă cu scopul izolării și încercuirii unei mulțimi numeroase, în condiții instabile și periculoase. S-a preferat măsura izolării în locul unor metode mai radicale care ar fi putut genera un risc mai mare de atingeri aduse persoanelor. Curtea nu observă niciun motiv pentru a se delimita de concluzia instanței interne, conform căreia crearea unui cordon integral era mijlocul cel mai puțin intruziv și cel mai eficace pentru a înlătura un risc real de vătămări corporale și daune materiale grave. Prin urmare, crearea cordonului nu constituia o „lipsire de libertate”. În cele din urmă, reclamantii nu susțin că formarea inițială a cordonului ar fi avut ca efect imediat lipsirea de libertate a persoanelor aflate în interiorul lui, iar Curtea nu a putut identifica un moment exact în care această măsură s-ar fi transformat într-o lipsire de libertate din moment ce constituia, cel mult, o restrângere a libertății de mișcare. Este frapantă constatarea că, la 5 minute după crearea cordonului integral, poliția se gândea deja să înceapă o operațiune de dispersare controlată. Poliția a făcut ulterior numeroase încercări în acest sens și a urmărit constant și îndeaproape evoluția situației. Prin urmare, în circumstanțele specifice și excepționale ale cauzei, nu a existat o lipsire de libertate în sensul art. 5 § 1. În concluzie, art. 5 nu se aplică, deci nu a fost încălcat în speță.

Curtea ține totuși să precizeze că, având în vedere importanța fundamentală a libertății de exprimare și a libertății de întrunire în orice societate democratică, autoritățile naționale trebuie să se ferească să recurgă la măsuri de control al mulțimilor pentru a înăbuși sau descuraja, direct sau indirect, mișcările de protest. Dacă realizarea și menținerea cordonului de către poliție nu ar fi fost necesare pentru a preveni aducerea unor atingeri grave persoanelor sau bunurilor, măsura ar fi fost de alt „tip”, iar natura sa coercitivă și restrictivă ar fi putut fi suficientă pentru a o face să intre sub incidența art. 5.

Concluzie: neîncălcare (14 voturi la 3).

* *Austin (FC) & another c. Commissioner of Police of the Metropolis* [2009] UKHL 5.